

Joan
MANÉN
COLLECTION

Obres per a violí i piano 2

Kalina Macuta, violí
Daniel Blanch, piano

 la mà de guido



Donació del violí Étienne Maire Clarà al Museu de la Música de Barcelona (1964)

Donación del violín Étienne Maire Clarà al Museo de la Música de Barcelona (1964)

Donation of the Étienne Maire Clarà violin to the Music Museum of Barcelona (1964)

Obres per a violí i piano 2

1	Caprice nº1 Op. A-14	10'11
2	Lamento Op. A-7 (Concerto Espagnol)	9'36
3	Elégie Op. 25	3'36
4	Caprice nº2 Op. A-15	7'00
5	Romancita Op. 7	2'07
6	Aragón (jota) Op 33 nº1	2'49
7	Caprice nº3 (catalan) Op. A-33	10'29
8	Romanza mística Op. A-46	11'01
9	Interludio Op. A-30	4'38
10	Danza Ibérica nº1 Op. A-25	8'25

Kalina Macuta, violí *

Daniel Blanch, piano

* violí Étienne Maire Clarà de Joan Manén cedit pel Museu de la Música de Barcelona

Enregistrament: I-2015 / III-2016 - Sala 4 Alícia de Larrocha (L'Auditori de Barcelona)

Tècnic de so i producció: Kalina Macuta

Dip. Leg.: B-6921-2016

Virtuosisme i lirisme d'un compositor i violinista català

Joan Manén Planas, nascut a Barcelona el 1883, mostrà un talent inusual per la música des de ben petit. El seu pare, Joan Manén Abellán, gerent d'una fàbrica de teixits i músic amateur, l'inicià en l'estudi del piano als quatre anys i del violí als cinc. En quatre anys els avenços en el violí, sota el mestratge de Clemente Ibarguren, van ser tan ràpids que el pare de seguida alimentà l'esperança que el seu fill pogués esdevenir una figura de l'instrument. Complerts els nou anys, el pare decideix deixar la seva feina per dedicar-se exclusivament al seu fill, acompanyar-lo al piano en els seus concerts i esdevenir-ne el preceptor artístic, social i cultural. Després de presentar-se en diverses sales per Espanya i Portugal i aconseguir una audició per a la reina Maria Cristina, pare i fill fan dues intenses gires per Amèrica: a la primera visiten l'Argentina i l'Uruguai; a la segona, Cuba i Mèxic. Finalitzades les gires amb força èxit, Manén Abellán prengué la inaudita decisió que el seu fill no rebés més lliçons de violí perquè considerava que disposava de prou talent i intuïció per créixer com a músic de forma autodidacta.

Pocs mesos després i just abans de començar una tercera gira americana que li permetria debutar amb èxit al Carnegie Hall de Nova York, Manén Abellán cregué necessari iniciar el seu fill en la composició. El mateix Manén ens ho explica a la seva autobiografia "Mis experiencias": "Em donà un paper pautat en blanc, esperant que jo, sense tenir coneixements d'harmonia, comencés a compondre alguna obra". Els primers intents del jove músic foren un fracàs, però al cap d'un temps i de forma purament intuïtiva sorgí el talent. La primera obra que va escriure va ser un vals jota sobre la sarsuela El duo del Africana de Fernández Caballero, una peça virtuosa que en mans del nen prodigi assolí tant èxit que l'editorial Zozaya decidí editar-la.

La tercera gira americana durà dos anys (gener 1895-gener 1897) i s'inicià amb un nombre important de concerts pels Estats Units. Després continuaren viatjant per molts països de Sud i Centreamèrica. Fou durant



aquella època, anys d'atzaroses aventures i titànic esforç per difondre i consolidar la seva carrera, que Joan Manén va escriure una bona quantitat de peces per a violí i piano que presentava en tots els seus concerts, entre elles **Romancita op. 7**, escrita i estrenada a Veneçuela l'agost de 1897. Romancita és una peça de gran simplicitat i inspiració on ja es pot entreveure el talent d'un compositor de només catorze anys. Possiblement fou una obra estimada pel violinista durant els anys de joventut ja que la va mantenir en els seus programes fins al 1907.

Entre els quinze i els vint-i-un anys, la carrera de Joan Manén esdevé una constant lluita per consolidar-se. Acompanyat sempre pel pare, visità Anglaterra, França i Alemanya i realitzà nombroses audicions per a músics i promotors. En aquest darrer país hi visqueren llargues temporades i trobaren el suport de diverses personalitats, entre elles Otto Goldsmith, representant de Pablo Sarasate. Després de molt esforç i persistència, Manén, amb setze anys, aconsegueix actuar com a solista a la Singakademie amb la Filharmònica de Berlín interpretant el seu **Concerto espagnol** per a violí i orquestra i dos dels seus **capricis**, a París al Festival Beethoven i es presenta amb la Filharmònica de Varsòvia. Durant aquells anys a Berlín, Manén ja demostrà ambició en el camp de la composició, escrivint obres per a violí i orquestra de gran virtuosisme que li permetien mostrar-se en la seva doble vessant de violinista i compositor. En aquells moments el jove Manén no tenia els coneixements ni els estudis - que no li havia volgut donar el seu pare - per poder crear obres acabades i ben desenvolupades a nivell formal i harmònic. Va ser a partir de 1907 que el compositor, descontent del resultat final d'una important part de les seves obres de joventut (va arribar catalogar-ne fins a quaranta-sis), decidí retirar-les del mercat i iniciar un nou catàleg definitiu que portés la lletra A. Malgrat tot, Manén considerà algunes obres de joventut prou valuoses com per a ser reelaborades i incloses dins el seu catàleg definitiu op. A. Entre aquestes obres hi trobem tres dels seus quatre capricis catalans per a violí i orquestra o violí i piano, escrits originàriament entre 1897 i 1899, i el Concerto espagnol op. 15 que esdevindria l'op. A-7 del catàleg definitiu. Els **capricis catalans** són obres de clara inspiració catalana, on traspuen els sentiments de nostàlgia de l'autor cap a la seva estimada terra, expressats per inspirades melodies amb combinació amb un fresc i brillant virtuosisme; aquests capricis ens permeten conèixer bé la ja molt desenvolupada tècnica d'un violinista adolescent que començava a

triumfar a Europa. El **Caprici n. 1 op. A-14**, que en la seva versió original portava per títol Caprici català op. 13 "Enyorança", és un obra en forma A-B-A. La primera part és de caràcter nostàlgic amb un tema molt inspirat que expressa de forma commovedora el sentiment enyoradís del compositor. La data de composició de la primera versió, 1897, coincideix amb el moment en què Manén i el seu pare viatgen per primer cop a Alemanya i en què el sentiment de tristesa, melangia i incomprensió que viu el músic és molt fort, tal com ens ho explica a les seves memòries. La part central està inspirada en un ritme de dansa catalana d'aire cavalleresc que ens mostra, en contrast amb la primera part, la valentia i el coratge d'un jove adolescent enfront de les vicissituds de la vida. La versió definitiva d'aquesta obra fou editada per Universal Edition el 1922. El **Caprici n. 2 op. A-15**, també imprès per Universal Edition el mateix any, és una peça de gran virtuosisme amb ritme de tarantel·la que utilitza la tècnica del sautillé (fer saltar l'arc sobre la corda amb moviments curts). En l'obra hi trobem dos temes que s'alternen i finalment es combinen: el primer amb figuració ràpida que porta el ritme de tarantel·la i el segon amb valors llargs i melòdic. Precisament fou una anècdota relacionada amb aquesta obra, en la seva primera versió, el que va desencadenar que la prestigiosa editorial Simrock, amb qui feia temps que el pare de Manén estava en converses, edités moltes de les seves obres de joventut. Ens ho explica d'aquesta manera el mateix compositor: Una casualitat va venir a nosaltres, com si d'un esperit benèfic es tractés. Per aquells dies Sarasate tornava a Berlín d'uns concerts que havia fet a Rússia i diversos amics, entre ells Goldsmith i Simrock, van anar a rebre'l a l'estació. Venia l'il·lustre navarrès molt content i xiulant una melodia. Goldsmith va fer un gest de sorpresa en adonar-se que el que xiulava era el tema del meu Caprici n. 2 (obra que Sarasate havia escoltat temps enrere al jove Manén en una de les audicions que havia fet per a ell). De seguida Goldsmith va esbrincar el seu amic Simrock, dient-li: Té vosté el jove Manén i el seu pare en suspens amb la seva irresolució referent a la impressió de la seves obres i, ja ho veu, fins i tot a Sarasate se li ha enganxat un tema dels del jove espanyol. Arran d'aquesta casualitat, Manén i el seu pare van iniciar les negociacions amb Simrock per a la impressió i venda de les partitures. El **Caprici n. 3 "català" op. A-33**, editat el 1953, va ser compost en la seva versió original el 1899 amb el títol de Caprici Català n. 4 op. 24 "Trovas d'amor" i dedicat al seu pare. L'obra està dividida en dues parts: la primera, lenta i de naturalesa romàntica, ens mostra la gran capacitat del compositor

per esdevenir inspirat i evocador; la segona part, utilitza el tema popular català "La pastoreta", desenvolupant-lo amb gran fantasia i creant variacions que permeten al violí mostrar una gran paleta de colors i recursos tímbrics. El caprici s'inicia amb una preciosa cadència del violí, en què l'autor parafraseja la cançó popular "El cant dels ocells".

Una de les obres emblemàtiques dins el repertori de Joan Manén fou el seu **Concerto espagnol** per a violí i orquestra, obra originàriament escrita i estrenada el 1897 i que molt més tard reelaborarà i edità amb Universal Edition, en la seva versió definitiva op. A 7. Aquest Concert, dedicat a Fritz Kreisler, fou una de les obres que el violinista executà amb més assiduitat al llarg de la seva carrera ja que s'adequava a la perfecció a la seva tècnica i li permetia mostrar-se en la seva màxima plenitud. En el segon moviment, **Lamento**, un adagio de gran inspiració melòdica que empra un tema popular espanyol, el compositor transporta l'oient cap a una Espanya somniada, plena de colors, amb llums i ombres forjades per harmonies que donen molta personalitat i emotivitat al moviment. El mateix compositor apreciava tant aquest segon moviment que l'arribà a gravar en dues ocasions en la versió per a violí i piano (1914 i 1938). Foren molts els intèrprets que s'interessaren pel Concert i l'interpretaren, entre ells Isolde Menges, Bronislaw Gimpel, Zoltán Székely, Antoni Brosa, Gustav Havemann i Rosa García-Faria.

El 1898 Joan Manén va decidir adquirir un nou instrument, un violí construït pel luthier català modern d'origen francès **Étienne Maire Clarà** (1867-1935) que en aquells moments estava instal·lat a Barcelona i gaudia d'un cert prestigi dins el món musical. Étienne Maire Clarà fou alumne del seu pare, Étienne Maire Breton, amb qui va viure a París fins a la mort del darrer.



Manén, just abans que la seva carrera violinística comencés a agafar una gran embranzida, decidí disposar d'un instrument modern que li permetés mostrar les seves facultats i l'ajudés a treure el seu so pur i dolç, unes qualitats que més tard serien alabades en escreix per la crítica europea. A partir d'aleshores i fins als anys vint, Manén va dur a terme amb aquest instrument la majoria del seus concerts i extenses gires europees: el recital acompanyat per Richard Strauss al piano el 1900, l'important debut a la Hochschule de Berlín el 1904, nombrosos recitals i concerts com a solista amb moltes de les orquestra europees de més prestigi com la Filharmònica de Viena, l'orquestra Lamoureux, l'orquestra de la Suisse Romande o l'orquestra del Concertgebouw d'Amsterdam. Molts anys més tard, el 1966 set anys després de retirar-se dels escenaris Manén féu donació del seu Étienne Maire Clarà al Museu de la Música de Barcelona, institució que ha cedit amablement l'instrument a Kalina Macuta per enregistrar aquest disc. Fou amb aquest violí que Manén va escriure o reescriure moltes de les obres que formen part d'aquest CD, entre elles els tres capricis i dues peces compostes el 1899, la brillant i fresca **Aragón op. 33 n. 1** i la inspirada **Elegia op. 25**, dedicada precisament a Étienne Maire.



Un cop finalitzada la Primera Guerra Mundial, Joan Manén reprèn amb força la seva carrera a Europa i du a terme diverses gires pels Estats Units. A principis de la dècada de 1930 compon la **Dansa ibèrica n. 1 op. A-25**, una obra molt característica de l'autor a nivell harmònic que ja manifesta la seva maduresa estilística. L'obra, amb un ús variat de recursos tècnics, esdevé un tour de force per a l'interpret, per la seva llargada i complexitat. A la mateixa època escriu **Interludi op. A-30**, una peça que el violinista feia constar en els seus programes amb el nom

d'Interludi per a dos violins o Estudi per a dos violins, malgrat haver estat escrita per a un sol violí. Sens dubte Manén pretenia impressionar el públic i fer lluir la seva tècnica amb aquest interludi, concebut com un estudi d'enorme dificultat en qüestions d'afinació i coordinació de mà dreta, on el legato dificulta la netedat del discurs que es presenta amb una profusió de doble corda constant. L'obra, editada el 1938 per Max Eschig, està dedicada al compositor i violinista suís Alberto Bachmann, que explorà les possibilitats tècniques del violí i en deixà constància en diferents llibres, entre ells l'Enciclopèdia del violí.

Romança mística op. A-46 és una de les darreres obres que Manén va compondre. Coetània de la Romança amorosa op. A-48 i del seu Concertino per a violí i orquestra op. A-49, és una peça de plena maduresa en què el compositor condensa el seu ideari estètic: lirisme postromàntic influenciat pel poematisme germànic; progressions harmòniques poc comunes i molt personals, i una important capacitat descriptiva creant melodies originals de gran sensualitat que assoleixen moments de profunda emotivitat. La Romança va ser estrenada el 1957 al Palau de la Música Catalana de Barcelona per Manén i l'Orquestra Municipal dirigida per Eduard Toldrà, en la seva versió per a violí i orquestra de corda.

L'any 1959, any en què decidí deixar els escenaris, Joan Manén havia arribat a fer més de quatre-mil concerts. Durant la seva llarga carrera gaudí d'un estatus de violinista virtuós que comptava amb un repertori al servei del lluïment de l'aparell tècnic. Segons deia la crítica del moment, la seva tècnica era extraordinàriament desenvolupada i precisa, el seu so pur i sempre cantabile, i les seves interpretacions desprenien una gran elegància i naturalitat.

Daniel Blanch

Pianista i president de l'Associació Joan Manén

L'Associació Joan Manén és una entitat sense ànim de lucre creada el 2010 amb la intenció de recuperar i difondre la figura i l'obra d'aquest músic barceloní. L'entitat també treballa amb fermesa en la recuperació de la música catalana de qualitat. L'Associació, junt amb La mà de guido, duen a terme aquesta col·lecció, dedicada a la música per a violí, l'obra vocal i la música de cambra i orquestral, amb la intenció de que Manén sigui finalment conegut i reconegut tant pels músics com pel públic en general.

www.joanmanen.cat

Virtuosismo y lirismo de un compositor y violinista catalán

Joan Manén Planas, nacido en Barcelona en 1883, mostró desde muy joven un inusual talento para la música. Su padre, Joan Manén Abellán, gerente de una fábrica de tejidos y músico amateur, le inició en el estudio del piano a los cuatro años y en el del violín a los cinco. En cuatro años los avances en el violín con su maestro Clemente Ibarguren fueron tan rápidos que su padre pronto albergó la esperanza de que su hijo pudiera convertirse en una figura del instrumento. Cumplidos los nueve años, su padre decide dejar su trabajo para dedicarse exclusivamente a su hijo, acompañándolo al piano en sus conciertos y convirtiéndose en su preceptor artístico, social y cultural. Tras presentarse en varias salas en España y Portugal, y conseguir una audición para la Reina María Cristina, padre e hijo realizan dos extensas giras por América: en la primera visitan Argentina y Uruguay; en la segunda, Cuba y México. Finalizadas las giras con bastante éxito, Manén Abellán tomó la inaudita decisión de que su hijo no recibiera más lecciones de violín porque consideraba que disponía de suficiente talento e intuición para crecer como músico de forma autodidacta.

Pocos meses después y justo antes de empezar una tercera gira americana que le permitiría debutar con éxito en el Carnegie Hall de Nueva York, Manén Abellán creyó necesario iniciar a su hijo en la composición. El mismo Manén nos lo cuenta en su autobiografía "Mis experiencias": "me dio un papel pautado en blanco, esperando que yo, sin tener conocimientos de armonía, empezara a componer alguna obra". Los primeros intentos del joven músico fueron un fracaso, pero al cabo de un tiempo y de forma puramente intuitiva surgió el talento. La primera obra que escribió fue un Vals-jota sobre la zarzuela "El dúo de la Africana" de Fernández Caballero, una pieza virtuosa que en manos del niño prodigio alcanzó tanto éxito que la editorial Zozaya decidió editarla.

La tercera gira americana duró dos años (enero 1895- enero 1897) y se inició con un importante número de conciertos por Estados Unidos. Después continuaron viajando por muchos países del Sur y Centroamérica. Fue durante esta época, años de azarosas aventuras y titánico esfuerzo para difundir y consolidar su carrera, que Joan Manén escribió una importante cantidad de piezas para violín y piano que presentaba en todos sus conciertos, entre ellas **Romancita op. 7**, escrita y estrenada en Venezuela en agosto de 1897. Romancita es una pieza de gran simplicidad y inspiración donde se puede vislumbrar ya el talento de un compositor de sólo catorce años. Posiblemente fue una obra muy querida por el violinista

durante sus años de juventud ya que la mantuvo en sus programas hasta 1907.

Entre los quince y los veinte y un años, la carrera de Joan Manén se convierte en una constante lucha por consolidarse. Acompañado siempre por su padre, visitó Inglaterra, Francia y Alemania, realizando numerosas audiciones para músicos y promotores. En este último país vivieron largas temporadas y encontraron el apoyo de varias personalidades, entre ellas Otto Goldsmith, representante de Pablo Sarasate. Después de mucho esfuerzo y persistencia, Manén, con dieciséis años, consigue actuar como solista en la Singakademie junto a la Filarmónica de Berlín interpretando su **Concierto Español** para violín y orquesta y dos de sus **caprichos**; debuta en París en el Festival Beethoven y se presenta con la Filarmónica de Varsovia. Durante aquellos años en Berlín, Manén ya demostró una gran ambición en el campo de la composición, escribiendo obras para violín y orquesta de gran virtuosismo que le permitían mostrarse en su doble vertiente de violinista y compositor. En esa época el joven Manén no tenía los conocimientos ni los estudios - que no le había querido dar su padre - para poder crear obras acabadas y bien desarrolladas a nivel formal y armónico. Fue a partir de 1907 que el compositor, descontento del resultado final de una importante parte de sus obras de juventud (llegó a catalogar hasta cuarenta y seis), decidió retirarlas del mercado e iniciar un nuevo catálogo definitivo que llevaría la letra "A". Sin embargo, Manén consideró algunas obras de juventud suficientemente valiosas como para ser reelaboradas e incluidas dentro de su catálogo definitivo "op. A ". Entre estas se encuentran tres de sus cuatro caprichos catalanes para violín y orquesta o violín y piano, escritos originalmente entre 1897 y 1899, y el Concerto espagnol op. 15 que se convertiría en su op. A-7. Los **caprichos**



catalanes son obras de clara inspiración catalana, en los que rezuman los sentimientos de nostalgia del autor hacia su amada tierra expresados por inspiradas melodías en combinación con un fresco y brillante virtuosismo; estos caprichos nos permiten conocer bien la ya muy desarrollada técnica de un violinista adolescente que empezaba a triunfar en Europa. El **Capricho nº1 op. A-14**, que en su versión original llevaba por título Capricho catalán op. 13 "Anyorança", es una obra en forma A-B-A. La primera parte es de carácter melancólico con un tema muy inspirado que expresa de forma conmovedora el sentimiento nostálgico del compositor. La fecha de composición de la primera versión, 1897, coincide con el momento en que Manén y su padre viajan por primera vez a Alemania, instante en que el sentimiento de tristeza, melancolía e incompreensión que vive el músico es muy profundo, tal como nos lo cuenta en sus memorias. La parte central está inspirada en un ritmo de danza catalana de aire caballeresco que nos muestra, contrastando con la primera parte, la valentía y coraje de un joven adolescente en frente las vicisitudes de la vida. La versión definitiva de esta obra fue editada por Universal Edition en 1922. El **Capricho nº2 op. A-15**, también impreso por Universal Edition en el mismo año, es una pieza de gran virtuosismo con ritmo de tarantela que utiliza la técnica del "sautillé" (hacer saltar el arco sobre la cuerda con movimientos cortos). En la obra encontramos dos temas que se alternan y finalmente se combinan: el primero con figuración rápida que lleva el ritmo de tarantela y el segundo con valores largos y melódico. Precisamente fue una anécdota relacionada con esta obra, en su primera versión, lo que desencadenó que la prestigiosa editorial Simrock, con quien el padre de Manén estaba en conversaciones, editara muchas de sus obras de juventud. Nos lo explica de esta manera el mismo compositor: una casualidad vino a nosotros, como si de un espíritu benéfico se tratara. Por aquellos días Sarasate volvía a Berlín después de unos conciertos que había hecho en Rusia y varios amigos, entre ellos Goldsmith y Simrock, fueron a recibirlo a la estación. Venía el ilustre navarro muy contento y silbando una melodía. Goldsmith hizo un gesto de sorpresa al darse cuenta que lo que silbaba era el tema de mi Capricho nº2 (obra que Sarasate había escuchado tiempo atrás al joven Manén en una de las audiciones que había hecho para él). Enseguida Goldsmith abroncó a su amigo Simrock, diciéndole: Tiene usted al joven Manén y a su padre en suspenso con su irresolución referente a la impresión de sus obras y ya ve usted, incluso a Sarasate se le ha pegado un tema de los del joven español. A raíz de esta casualidad, Manén y su padre iniciaron las negociaciones con Simrock para la

impresión y venta de las partituras. El **Capricho nº3 catalán op. A-33**, editado en 1953, fue compuesto en su versión original en 1899 con el título de Capricho catalán nº4 op. 24 "Trovas damor" y dedicado a su padre. La obra está dividida en dos partes: la primera, lenta y de naturaleza romántica, nos muestra la gran capacidad del compositor para devenir inspirado y evocador; la segunda parte, utiliza el tema popular catalán "La pastoreta" desarrollándolo con gran fantasía y creando variaciones que permiten al violín mostrar una gran paleta de colores y recursos tímbricos. El capricho se inicia con una preciosa cadencia de violín en la que el autor parafrasea la canción popular "el cant dels ocells".

Una de las obras emblemáticas dentro del repertorio de Joan Manén, fue su **Concerto espagnol** para violín y orquesta, obra originalmente escrita y estrenada en 1897 y que mucho más tarde reelaborará y editará con Universal Edition, en su versión definitiva op. A 7. Este concierto, dedicado a Fritz Kreisler, fue una de las obras que el violinista ejecutó con más asiduidad a lo largo de su carrera ya que se adecuaba a la perfección a su técnica y le permitía mostrarse en su máxima plenitud. En el segundo movimiento **Lamento**, un adagio de gran inspiración melódica que emplea un tema popular español, el compositor transporta al oyente hacia una España soñada, llena de colores, con luces y sombras forjadas por armonías que dan mucha personalidad y emotividad al movimiento. El mismo compositor apreciaba tanto este movimiento que lo llegó a grabar en dos ocasiones en su versión para violín y piano (1914 y 1938). Fueron muchos los intérpretes que se interesaron por esta obra y la interpretaron en concierto, entre ellos Isolde Menges, Bronislaw Gimpel, Zoltán Székely, Antoni Brosa, Gustav Havemann y Rosa García-Faria.



En 1898 Joan Manén decidió adquirir un nuevo instrumento, un violín construido por el luthier catalán, de origen francés, **Étienne Maire Clarà** (1867-1935) quien en aquellos momentos estaba instalado en Barcelona y gozaba de cierto prestigio en el mundo musical. Étienne Maire Clarà fue alumno de su padre, Étienne Maire Breton, con quien vivió en París hasta la muerte de éste. Manén, justo antes de que su carrera empezara a coger un gran empuje, decidió disponer de un instrumento moderno que permitiera mostrar sus facultades y le ayudara a sacar su sonido puro y dulce, unas cualidades que más tarde serían alabadas con creces por la crítica europea. A partir de entonces y hasta los años veinte, Manén llevó a cabo con este instrumento la mayoría de sus extensas giras europeas: el recital acompañado por Richard Strauss al piano en 1900, el importante debut en la Hochschule de Berlín en 1904, numerosos recitales y conciertos como solista con muchas de las orquestas europeas de más prestigio como la Filarmónica de Viena, la Orquesta Lamoureux, la Orquesta de la Suisse Romande o la Orquesta del Concertgebouw de Amsterdam. Muchos años más tarde, en 1966 - siete años después de retirarse de los escenarios - Manén hizo donación de su Étienne Maire Clarà al Museo de la Música de Barcelona, institución que ha cedido amablemente el instrumento a Kalina Macuta para realizar esta grabación. Fue con este violín que Manén escribió o reescribió muchas de las obras que forman parte de este CD, entre ellas los tres caprichos y dos piezas compuestas en 1899, la brillante y fresca **Aragón op. 33 nº1** y la inspirada **Elegia op. 25**, dedicada precisamente a Étienne Maire.

Una vez finalizada la primera guerra mundial, Joan Manén retoma con fuerza su carrera en Europa y realiza varias giras por los Estados Unidos. A principios de la década de 1930 compone la Danza ibérica nº1 op. A-25, una obra muy característica del autor a nivel armónico en la que se manifiesta su madurez estilística; la obra, con un uso variado de recursos técnicos, se convierte en un tour de force para el intérprete, por su duración y complejidad. En la misma época escribe **Interludio op. A-30**, una pieza que el violinista hacía constar en sus programas con el título de "Interludio para dos violines" o "Estudio para dos violines", a pesar de haber sido escrita para un solo violín. Sin duda Manén pretendía impresionar al público y lucir su técnica con esta pieza, concebido como un estudio de enorme dificultad en cuestiones de afinación y coordinación de la mano derecha, donde el legato dificulta la claridad del discurso que se presenta con un uso constante de la doble cuerda. La obra, editada en 1938 por Max Eschig, está dedicada al compositor y violinista

suizo Alberto Bachmann, quien exploró las posibilidades técnicas del violín dejando constancia de ello en diferentes libros, entre ellos la Enciclopedia del violín.

Romanza mística op. A-46 es una de las últimas obras que Manén compuso. Coetánea de la Romanza amorosa op. A-48 y de su Concertino para violín orquesta op. A-49, es una pieza de plena madurez en que el compositor condensa su ideario estético: lirismo postromántico influenciado por el poematismo germánico; progresiones armónicas poco comunes y muy personales; y una importante capacidad descriptiva creando melodías originales de gran sensualidad que alcanzan momentos de profunda emotividad. La Romanza fue estrenada en 1957, en el Palau de la Música Catalana de Barcelona, por el autor y la Orquesta Municipal dirigida por Eduard Toldrà, en su versión para violín y orquesta de cuerda.

En el año 1959, instante en que decidió dejar los escenarios, Joan Manén había llegado a realizar más de cuatro mil conciertos. Durante su larga carrera disfrutó de un estatus de gran violinista virtuoso que contaba con un repertorio al servicio del lucimiento de su aparato técnico. Según decía la crítica del momento, su técnica era extraordinariamente desarrollada y precisa, su sonido puro y siempre cantabile, y sus interpretaciones desprendían una gran elegancia y naturalidad.

Daniel Blanch

Pianista y Presidente de la Asociación Joan Manén

La **Associació Joan Manén** es una entidad sin ánimo de lucro creada en 2010 con el fin de difundir la figura y la obra de este músico barcelonés y de recuperar música catalana que ha caído injustamente en el olvido. La Asociación, junto a La mà de guido, lleva a cabo esta colección dedicada a la música para violín, la obra vocal y la música de cámara y simfónica de Joan Manén.

www.joanmanen.cat

Virtuosity and lyricism of a Catalan composer and violinist

Joan Manén Planas was born in Barcelona in 1883. In his early childhood he already showed an unusual talent for music. His father, Joan Manén Abellán, manager of a textile factory and amateur musician, introduced his son to the piano when he was four and violin when he was five. Four years later, the progress he made in violin with the teacher Clemente Ibarguren had gone so fast that his father immediately realised that his son would become an important figure in violin. Once Joan Manén was nine years old, his father decided to quit his work and devote his life exclusively to him by accompanying him to his concerts and becoming his artistic, social and cultural preceptor. After presenting his son in several concert halls in Spain and Portugal, and obtaining an audition for Queen Cristina, they both went on two intense tours in America: first Argentina and Uruguay; then Cuba and Mexico. After concluding these two tours quite successfully, Manén Abellán made the unprecedented decision for his son not to take any more violin lessons, for he considered that he had enough talent and intuition to develop his career as a self-taught musician.

A few months later, and just before starting a third new tour in America that would allow him to make a successful debut at the Carnegie Hall in New York, Manén Abellán felt the need to introduce his son to composition. Manén himself explains it in his autobiography "Mis experiencias" (My Experiences): "[...] he gave me a blank sheet of music expecting that, without any knowledge in harmony, I would start composing a work". The first attempts of the young musician were a failure, but after some time, and in a purely intuitive manner, Manén's talent emerged. The first work he wrote was a "vals-jota" (jota-waltz) on the zarzuela "El duo del Africana" by Fernández Caballero, a virtuoso work that in the hands of this child prodigy was so successful that the publishing company Zozaya decided to release it.

The third American tour lasted two years (January 1895-January 1897) and began with many concerts throughout the United States. Afterwards, father and son went on to travel in many countries in South and Central America. During this period of eventful adventures and titanic endeavour to disseminate and consolidate his career, Joan Manén started to write a large number of works for the violin and piano that he performed at every concert he gave, among which is **Romancita Op. 7**, composed and premièred in Venezuela in August 1897. "Romancita" is a work of great simplicity and inspiration where we may already glimpse the

talent of this composer aged fourteen. It was possibly a work from his youth, for the violinist included it in his concert programmes until 1907.

Between fifteen and twenty-one years of age, Joan Manén's career became a constant fight to consolidate it. Always accompanied by his father, he visited England, France and Germany, giving many auditions for musicians and promoters. They spent long periods in Germany; there, they found the support of several figures such as Otto Goldsmith, Pablo Sarasate's agent. After great effort and tenacity, when Manén was sixteen he finally succeeded in playing as a soloist at the Singakademie with the Berlin Philharmonic by performing his **Concerto espagnol** for violin and orchestra, and two **caprices** by him. He also made his debut in Paris at the Beethoven Festival and introduced himself to the audience with the Warsaw Philharmonic. During these years in Berlin, Manén already developed his career in the field of composition by writing works for violin and orchestra of great virtuosity that allowed him to show himself in his twofold nature of violinist and composer. At that time, the young Manén did not have the knowledge and the training -that his father never wanted to give him- to be able to compose well-finished and well-developed works as regards formal and harmonic aspects. From 1907 onwards, the composer, not satisfied with the final result of many of his compositions from youth (he ended up cataloguing forty-six), decided to withdraw them from the market and begin a new definitive catalogue entitled with the letter "A". In spite of that, Manén considered some of his works from youth valuable enough to be reworked and included in his definitive catalogue "Op. A". Among these works we may find three of his four Capricis catalans for violin and orchestra or for violin and piano, originally written between 1897 and 1899, and Concerto espagnol Op. 15, which would become the Op. A-7 from the definitive catalogue. **Catalan Caprices** are works of clear Catalan inspiration, which ooze the author's feelings of nostalgia for his beloved land conveyed by inspired melodies with a combination of fresh and bright virtuosity; these capricci allow us to thoroughly discover the very well developed technique of a teenage violinist that was beginning to be successful in Europe. **Caprice nº1 Op. A-14**, which in its original version was entitled Catalan Caprice Op. 13 "Anyorança", is a work in A-B-A form. The first section is nostalgic, with a well-inspired motif that poignantly expresses the composer's homesickness. The date of composition of the first version, 1897, happens to be the same year that Manén and his father travelled to Germany for the first time; the composer suffered strongly from a feeling of sadness,

melancholy and incomprehension, as it appears in his memoirs. The central section is inspired by a Catalan dance rhythm of a chivalric flavour that allows us to discover, unlike the first section, the vigour and courage of a young teen-ager facing life's difficulties. The definitive version of this work was released by Universal Edition in 1922. The **Caprice n°2 Op. A-15**, also published by Universal Edition the same year, is a work of great virtuosity with a tarantella rhythm that makes use of the "sautillé" technique (make the bow jump on the string with short movements). In the work we find two themes that alternate and finally combine together: the first one by means of the quick figuration provided by the tarantella rhythm, and the second one with long and melodic values. It was precisely an anecdote related to this work, in its first version, which made the renowned



publishing company Simrock - with which Manén's father had already been involved in talks for quite a long time - decide to edit many of his youth works. The composer himself explains it: "[...] a coincidence was to happen to us, as if a salutary spirit had intervened. In those days, Sarasate was coming back to Berlin from some concerts he had given in Russia, and several friends, among whom Goldsmith and Simrock, went to welcome him at the train station. The distinguished composer from Navarra was returning very happy and was whistling a melody. Goldsmith showed his surprise when he realised that he was whistling the theme of my Caprice n°2 (a work that Sarasate had listened some time ago from young Manén at one of the auditions he had given for him). Immediately, Goldsmith gave his friend Simrock a ticking-off by telling him: 'You keep young Manén and his father awaiting your decision that never comes regarding the publishing of his works; as you may well see, Sarasate, even you have been hooked by a theme of this young Spanish boy'." After this coincidence, Manén and his father began negotiations with Simrock for the printing and selling of the scores. **Caprice**

nº3 "catalan" Op. A-33, published in 1953, was composed in its original version in 1899 and entitled Catalan Caprice nº4 Op. 24 "Trovas d'amor", dedicated to his father. The work was divided into two sections: the first one, slow and romantic, shows Manén's great ability to become inspired and evocative; the second one makes use of the Catalan folk theme "La pastoreta", developing it with great imagination and creating variations that allow the violin to convey great richness of colour and timber resources. The caprice begins with a lovely cadence of the violin in which the author paraphrases the Catalan popular song "El cant dels ocells".

One of the emblematic works in Joan Manén's repertoire was his **Concerto Espagnol** for violin and orchestra, a work originally written and premièred in 1897, which, many years later, was reworked and published by Universal Edition in its definitive version Op. A 7. This concert, dedicated to Fritz Kreisler, was one of the works that the violinist performed most often throughout his career, for it perfectly suited his technique and allowed him to appear himself in his prime. In the second movement, "**Lamento**", an adagio of great melodic inspiration that makes use of a Spanish folk theme, the composer leads the listener to a dreamed-about Spain, full of colours, with lights and shades shaped by harmonies that provide the movement with great personality and emotiveness. The composer himself liked so much this second movement that he ended up recording it two times in its version for violin and piano (1914 and 1938). Many performers were interested in this work and played it, such as Isolde Menges, Bronislaw Gimpel, Zoltán Székely, Antoni Brosa, Gustav Havemann and Rosa García-Faria.

In 1898 Joan Manén decided to purchase a new instrument, a violin made by the modern Catalan stringed-instrument maker born in France, **Étienne Maire Clarà** (1867-1935), who at that time was living in Barcelona and had acquired a reputation in the musical sphere. Étienne Maire Clarà had been a pupil of his father, Étienne Maire Breton, with whom he lived in Paris until the death of the latter. Just before his career as a violinist started to take off, he decided to play with a modern instrument that would allow him to show his skills and help it to produce a pure and sift sound, which would be very much appraised later on by the European critique. From that moment on and until the 1920s, Manén gave most of his concerts with this instrument, as he did in some long European tours: the recital accompanied by Richard Strauss at the piano in 1900, the important debut at the Hochschule in Berlin in 1904, a large number of recitals and concerts as soloist with many of the most renowned European

orchestras such as the Vienna Philharmonic, the Lamoureux Orchestra, the Orchestre de la Suisse Romande, or the Concertgebouw Orchestra in Amsterdam. Many years later, in 1966 - seven years after retiring from the stage -, Manén donated his Étienne Maire Clarà to the Museum of Music in Barcelona, an institution that has kindly ceded it to Kalina Macuta to record this CD. With this violin, Manén wrote or rewrote many of the works that have been included on this CD, among which the three capricci and two works composed by him in 1899, the bright and fresh **Aragón Op. 33 nº1**, and the much inspired **Elegia Op. 25**, precisely dedicated to Étienne Maire.

Once the First World War was over, Joan Manén vigorously resumed his career in Europe and toured many times in the United States. At the beginning of the 1930s he composed **Danza ibérica nº1 Op. A-25**, a very characteristic work by him regarding its harmony, for it shows his stylistic maturity. The work, with a very varied use of technical means, becomes a "tour de force" for the performer due to its length and complexity. At the same time he composed **Interludio Op. A-30**, a work that the violinist included in his concert programmes

with the title Interlude or Study for two violins, despite the fact that it had been composed for violin solo. Undoubtedly, with his technique, Manén tried to impress the audience and make an impact on it in this interlude, which had been composed as an extremely difficult etude as regards the tuning and the coordination of the right hand, in which the "legato" makes the clarity of the discourse very difficult, for it includes a profusion of constant double-stopping. The work, edited in 1938 by Max Eschig, is devoted to the Swiss composer and violinist Albert Bachmann, who explored the technical possibilities of the violin, as it appears in several books such as "An Encyclopaedia of the Violin".



Romanza mística Op. A-46 is one of the last works that Manén composed at the same time of "Romanza amorosa Op. A-48" and Concertino for violin and orchestra Op. A-49. It is a work of full maturity in which the composer summarizes his aesthetic ideas: post-romantic lyricism influenced by Germanic "poematism", unusual and very personal harmonic progressions, and a significant descriptive ability by creating very sensitive original melodies that achieve peaks of deep emotion. The work was premièred in 1957 at the Palau de la Música Catalana in Barcelona by Manén and the "Orquestra Municipal" conducted by Eduard Toldrà in its version for violin and string orchestra.

In 1959, when he decided to give up performing live, Joan Manén had given more than four thousand concerts. During his very long career, he was considered a virtuoso violinist with a repertoire that allowed him to emphasise his technical skills. According to the critique of that time, his technique was extraordinarily well-developed and precise, his sound pure and always cantabile, and his performances very elegant and natural.

Daniel Blanch
Pianist and President of the Associació Joan Manén

(English translation: Beatrice Krayenbühl)

Joan Manén Association is a non-profit making institution that was founded in 2010 with the aim of disseminating the figure and work of this musician from Barcelona and the recuperation of that part of the Catalan music heritage that has undeservedly fallen into oblivion. This Collection is devoted to violin music, vocal work and chamber and symphonic music by Joan Manén.

www.joanmanen.cat

Kalina Macuta

Nascuda a Olsztyn (Polònia) estudià sota la direcció d'eminents professors polonesos com Artur Milian o Magdalena Szczepanowska. L'any 2002 finalitzà els estudis a la Universitat Fryderyk Chopin de Varsòvia amb Matrícula d'Honor. Ha realitzat màster classes amb violinistes com Igor Ozim, Valerij Klimov, Pierre Amoyal, Thomas Brandis, Olivier Charlier, Roman Totenberg entre d'altres.

Ha estat premiada en els següents concursos internacionals: Concurs per a Violí Sol Tadeusz Wronski, Concurs de Música de Cambra de Lodz, Concurs Internacional Maria Canals de Barcelona, en l'especialitat Duo Sonates, amb la pianista Agnieszka Kaczmarek l'any 1999 i amb Daniel Blanch l'any 2004. Ha realitzat nombrosos concerts per Polònia, França, Holanda, Dinamarca i Espanya.

Des del 2002 forma duet estable amb el pianista Daniel Blanch. Aquesta formació ha realitzat amb gran èxit nombroses actuacions en importants festivals internacionals combinant en els seus programes obres de repertori internacional amb obres poc difoses de compositors espanyols i polonesos.

Entre els seus enregistraments discogràfics destaquen un disc dedicat a obres de Carlos Suriñach en el que participa com a solista al costat de la Sinfonia Varsovia dirigida per Jacek Kaspszyk, dos CDs amb Sonates de Beethoven, Brahms i Bartók i el primervolum de les obres per a violí i piano de Joan Manén.

L'any 2002 va treballar com a 3r concertino a l'Orquestra Simfònica d'Aalborg (Dinamarca). Actualment és part integrant de l'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu de Barcelona.

Daniel Blanch

Des dels seus inicis musicals, Daniel Blanch va rebre una sòlida formació per part d'importants professors com Maria Canals i Raquel Millàs a l'Acadèmia de Música Ars Nova, de Barcelona, la seva ciutat natal. Després d'haver obtingut brillantment el títol de professor superior de piano, va realitzar estudis de perfeccionament de manera

regular amb Maria Tipo a Florència, Ramon Coll, Brigitte Engerer i Alícia de Larrocha.

Ha estat premiat en diversos concursos nacionals i internacionals, entre els quals destaquen El Primer Palau i el Concurs Internacional Maria Canals de Barcelona. Ha actuat amb importants orquestres com la Sinfonia Varsovia, l'Orquestra Simfònica Nacional de Cuba, la Prague Chamber Orchestra, la Podlasie Philharmonic Orchestra o l'Orquestra Sinfónica de Xalapa entre daltres.

Ha realitzat nombrosos enregistraments discogràfics. Els dos primers van estar dedicats a obres per a piano de Schumann, Mozart i Schubert. Desde fa uns anys Daniel Blanch ha dut a terme una sèrie d'enregistraments amb la intenció de recuperar i difondre internacionalment concerts per a piano i orquestra de compositors catalans: Concert per a piano i orquestra de Joaquím Nin-Culmell i el Concerto Breve de Xavier Montsalvatge, tres Concerts per a piano de Carlos Suriñach i el Concert Ibèric de Manuel Blancafort i el Tríptico de la piel de toro de Ricard Lamote de Grignon.

. . .

Kalina Macuta

Nacida en Olsztyn (Polonia), estudió bajo la dirección de los profesores polacos Artur Milian y Magdalena Szczepanowska. En el 2002 finalizó sus estudios en la Universidad Fryderyk Chopin de Varsovia con Matrícula de Honor. Ha realizado masterclass con eminentes violinistas como Igor Ozim, Valerij Klimov, Pierre Amoya, Thomas Brandis, Olivier Charlier o Roman Totenberg, entre otros.

Ha sido premiada en los siguientes concursos internacionales: Concurso para Violín Solo Tadeusz Wronski, Concurso de Música de Cámara de Lodz, Concurso Internacional Maria Canals de Barcelona; en la modalidad Duo-Sonatas con la pianista Agnieszka Kaczmarek en 1999 y con Daniel Blanch en el 2004.

Ha realizado numerosos conciertos en Polonia, Francia, Holanda, Dinamarca y España. Des del 2002 forma dúo estable junto al pianista Daniel Blanch. Esta formación ha realizado con gran éxito numerosas actuaciones en importantes festivales internacionales combinando en sus programas obras del repertorio internacional con

obras poco difundidas de compositores españoles y polacos.

Entre sus grabaciones discográficas cabe destacar un disco dedicado a Carlos Suriñach en el que participa como solista acompañada de la orquesta Sinfonia Varsovia dirigida por Jacek Kasprzyk y dos CDs interpretando sonatas de Beethoven, Brahms y Bartók.

En 2002 trabajó como 3er concertino en la Orquesta Sinfónica de Aalborg (Dinamarca). Actualmente es parte integrante de la Orquesta Sinfónica del Gran Teatro del Liceo en Barcelona.

Daniel Blanch

Desde sus inicios musicales Daniel Blanch recibió una sólida formación por parte de importantes profesores como Maria Canals y Raquel Millàs en la Academia de Música Ars Nova de Barcelona, su ciudad natal. Habiendo obtenido de forma brillante el Título de Profesor Superior de Piano, realizó estudios de perfeccionamiento de manera regular con Maria Tipo, Ramón Coll, Brigitte Engerer y Alicia de Larrocha.

Ha sido premiado en distintos Concursos nacionales e internacionales, destacando entre ellos el Ciclo El Primer Palau y el Concurso Internacional Maria Canals de Barcelona: en 1993 en la categoría piano júnior y en 2004 en la categoría Dúo Sonatas junto a la violinista Kalina Macuta.

Como concertista se ha presentado en diversas salas europeas, destacando entre ellas la Brahms Saal del Musikverein de Viena, el Auditorio Enric Granados de Lleida, la Sala Witold Lutoslawski de Varsovia, el Auditorio Manuel de Falla de Granada, el Teatro Amadeo Roldán de La Habana o el Auditorio y el Palau de la Música de Barcelona. Ha actuado junto a orquestas como la Sinfonía Varsovia, la Orquesta Sinfónica Nacional de Cuba, la Podlasie Philharmonic Orchestra, la Orquesta de Cámara de Praga o la Orquesta Sinfónica de Xalapa.

Des del 2005 Daniel Blanch ha llevado a cabo una importante tasca de recuperación y difusión de varios conciertos para piano y orquesta de compositores españoles. Fruto de este trabajo, el pianista ha realizado una serie de grabaciones de las siguientes

obras: Concierto para piano y orquesta de Joaquín Nin-Culmell y el Concierto Breve de Xavier Montsalvatge; los tres Conciertos para piano de Carlos Suriñach; y el Concierto Ibérico y el Tríptico de la piel de toro de Manuel Blancafort y Ricard Lamote de Grignon respectivament.

. . .

Kalina Macuta

Born in Olsztyn (Poland), she studied under the direction of such important Polish teachers as Artur Milian and Magdalena Szczepanowska. In 2002, she completed her studies in the University Fryderyk Chopin in Warsaw with an Honours Degree. During her studies she was given several scholarships to receive masterclasses from eminent violinists such as Igor Ozim, Valerij Klimov and Pierre Amoyal. She has also participated in masterclasses given by Thomas Brandis, Olivier Charlier, Victoria Neaga, Roman Totenberg, Robert Szreder and Krzysztof Wegrzyn.

She has been prized in the following international competitions: 2nd Tadeusz Wronski International Competition for Violin Solo, 14th International Chamber Music Competition in Lodz, the Maria Canals International Competition of Barcelona; performing Duo-Sonatas with the pianist Agnieszka Kaczmarek in 1999, and with Daniel Blanch in 2004.

She has given numerous concerts throughout Poland, France, Holland, Denmark and Spain. In 2005, she made her début as a soloist in the Palau de la Música Catalana with the Andorra Chamber Orchestra, conducted by Miguel Ortega. Since 2002, she has formed a stable duo with the pianist Daniel Blanch. They have performed with great success in many important international festivals, combining in their programmes classical works from the international repertoire with high quality but little known works by Spanish and Polish composers.

Among her recordings stands out a recording dedicated to the Spanish American composer Carlos Suriñach where she plays as a soloist the work Doppio Concertino with Sinfonia Varsovia, conducted by Jacek Kasprzyk and two CD with Sonatas by Beethoven, Brahms and Bartók. She also has released by Columna Música a double CD

Miniatures Catalanes with works composed by 25 various Catalan composers.

In 2002, she worked as 3rd leader in the Aalborg Symphony Orchestra (Denmark). Currently she is a member of the Symphony Orchestra of the Gran Teatre del Liceu, in Barcelona.

Daniel Blanch

From his musical beginnings, Daniel Blanch received a sound training from important teachers such as Maria Canals and Raquel Millàs in the Ars Nova Musical Academy in Barcelona, his native city. Having obtained with distinction the degree of Advanced Piano Teacher, he studied regularly to perfect his technique with Maria Tipo, Ramón Coll and Brigitte Engerer, who had a decisive influence over his artistic development. He also worked intensely on Spanish repertoire, receiving advice from Alícia de Larrocha. He has won awards in several national and international competitions, including the El Primer Palau and the Maria Canals International Competition in Barcelona in the junior piano category and in the Duet Sonatas category.

As a concert pianist he has appeared in several concert halls in Europe, including the Brahms Saal of the Musikverein of Vienna, the Auditorio Enric Granados of Lleida, the Witold Lutoslawski Hall in Warsaw, Teatro Rosalia de Castro in La Coruña, the Auditorio Manuel de Falla in Granada or the Auditori and Palau de la Música of Barcelona. He has played with important prestigious orchestras such as the Sinfonia Varsovia, the Cuban National Symphony Orchestra, the Prague Chamber Orchestra or the Xalapa Symphony Orchestra, among others.

Since 2005 Daniel Blanch is realizing a series of recordings with the aim of reviving and promoting at an international level concertos for piano and orchestra by Spanish composers: Concerto for piano and orchestra of Joaquín Nin-Culmell and the Concerto Breve by Xavier Montsalvatge, the three concertos of Carlos Suriñach and two Piano Concertos by Manuel Blancafort and Ricard Lamote de Grignon Niesiolowski.



